

På det økonomiske og næringspolitiske område var Hitler en legmann; det halsbrekkende finansieringskunststykke ble satt i verk av Hjalmar Schacht. Det var Hitler som tilkalte Schacht og ga ham frie hender.

Man må ikke glemme skyggesiden ved Hitlers økonomiske under: Siden det skjedde i en periode med vedvarende verdenskrise og gjorde Tyskland til en velstandsøy, ble det nødvendig å delvis stenge det tyske næringslivet ute fra utenverdenen, og siden finansieringen etter sin tendens uunngåelig var inflatorisk, måtte man kunne diktere lønninger og priser.

For et diktatorisk regime, med konsentrasjonsleirer i bakgrunnen, lot begge deler seg gjennomføre: Hitler behøvde ikke å ta hensyn hverken til arbeidsgiverforeninger eller fagbevegelse.

Det økonomiske underet var Hitlers mest populære prestasjon, og var helt avgjørende for oppslutningen om Hitler. At det senere ikke utviklet seg til velsignelse for Tyskland, er en annen sak.

Hitler og arbeidsledigheten

Ap 6/11-99

Av Jan Stageboe, Oslo

«Det er sant at Hitler avskaffet arbeidsledigheten – ved å la våpenindustriens maskiner gå på høygir». Dette skriver Cordelia Edvardson i en artikkel i Aftenposten 22.10 under tittelen «Jörg Haider og Østerrikes tilsløtte fortid».

Dette er ikke riktig. Det er ofte blitt hevdet at Hitlers økonomiske under og hans militære under i grunnen var en og samme sak, idet han helt eller i det vesentlige skaffet arbeid gjennom opprustningen. Vel fikk den alminnelige verneplikten noen hundre tusen arbeidsledige bort fra gaten, og masseproduksjonen av panser, kanoner og fly ga arbeid til noen hundre tusen metallarbeidere. Men det store flertall av de seks millioner arbeidsløse ved Hitlers maktovertagelse fikk nytt arbeid i helt normale sivile industrigrener.

I januar 1933, da Hitler ble rikskansler, var det seks millioner arbeidsløse i Tyskland. Bare tre år senere, i 1936, var det full sysselsetting. Fra dyreste nød og masseelendighet hadde man generelt nådd frem til en beskjeden-behagelig velstand. Og nesten like viktig: tiltro og selvtillit hadde avløst rådvillhet og håpløshet. Enda mer mirakuløst: Overgangen fra depresjon til økonomisk blomstring var blitt nådd uten inflasjon, med helt stabile lønninger og priser. Det klarte på et senere tidspunkt ikke engang Ludwig Erhard.